

Situace a trendy terorismu v Evropské unii v roce 2022

Autor: Europol (Červenec 2022)

Zdroj: [Zpráva](#)

Souhrn

Zpráva Europolu (TE-SAT 2022) o situaci a trendech terorismu poskytuje souhrnný situační přehled terorismu v roce 2021. TE-SAT 2022 uvádí čísla, hlavní vývoj a trendy týkající se teroristické situace v EU na základě ověřených kvalitativních a kvantitativních údajích poskytnutých členskými státy o teroristických útocích, zatčeních a soudních rozhodnutích vydaných za teroristické trestné činy. Partneři Europolu rovněž poskytli cenné kvalitativní informace a hodnocení, která obohacují zjištění zprávy, aby mohli uvažovat o vývoji mimo EU, který má vliv na bezpečnost EU a jejích občanů. Zpráva rovněž obsahuje informace o odsouzeních a zproštění viny za teroristické trestné činy poskytnuté Eurojustem a založené na údajích sdílených členskými státy.

Podle směrnice EU 2017/541 o boji proti terorismu, právního rámce, který byly všechny členské státy povinny transponovat do svých vnitrostátních právních předpisů do 8. září 2018, jsou teroristické útoky trestnými činy spáchanými za účelem zastrášení obyvatelstva nebo pokusu donutit vládu nebo mezinárodní organizaci, vážně destabilizovat nebo zničit základní politické, ústavní, ekonomické nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace. TE-SAT rozlišuje a do hloubky rozvádí následující typy terorismu na základě ideologických preferencí: džihádistický terorismus, pravicový terorismus, levicový a anarchistický terorismus, etnonacionalistický a separatistický terorismus a další typy terorismu.

Navzdory rozdílné legislativě na vnitrostátní úrovni stanoví směrnice EU 2017/541 právní rámec společný pro všechny členské státy, a zejména harmonizovanou definici teroristických trestných činů. Na tomto základě poskytuje TE-SAT statistické údaje o teroristických útocích, zatčeních a odsouzeních v členských státech. Na vnitrostátní úrovni se legislativa v oblasti terorismu liší v mezích stanovených touto směrnicí, protože členské státy si zachovávají flexibilitu při přijímání právních předpisů. Kvantitativní analýza prezentovaná v TE-SAT proto odráží definice teroristických trestných činů členských států podle vnitrostátních právních předpisů, které mohou být širší (nikoli však užší) než definice stanovené směrnicí EU 2017/541.

Zatímco primárním rozsahem TE-SAT je terorismus, je-li to relevantní a dostupné, zpráva uvádí konkrétní násilné extremistické incidenty, činy a činnosti tam, kde je to relevantní a dostupné, jak nahlásily členské státy. Extremistické incidenty se tak neodrážejí v kvantitativním přehledu teroristických útoků a jsou zahrnuty do zprávy pro kontextualizaci a poskytnutí komplexnějšího obrazu o situaci terorismu v EU. Za stejnými účely se od členských států také požaduje, aby hlásily kvalitativní informace o extremismu a nenávistných narativech, u nichž byla pozorována role při (podněcování) teroristického násilí.

K relevantním částem zprávy

15 dokončených, zmařených a neúspěšných útoků v roce 2021 v EU. To je pokles oproti roku 2020 (57 útoků) a 2019 (55 útoků). Francie zaznamenala nejvyšší počet útoků (5), následuje Německo (3) a Švédsko (2). Rakousko, Dánsko, Maďarsko, Belgie a Španělsko hlásily po jednom útoku. Z 15 útoků byly čtyři dokončeny. Většina hlášených teroristických útoků byla kategorizována jako džihádistický terorismus (11), z nichž tři byly dokončené útoky provedené ve Francii, Španělsku a Německu a osm bylo zmařeno ve Francii (4), Švédsku (1), Maďarsku (1), Dánsku (1) a Německu (1). Útoky džihádistů klesly ve srovnání s roky 2020 (14) a 2019 (18). Dvě oběti zaznamenané v roce 2021 byly výsledkem džihádistických útoků provedených ve Španělsku a Francii.

Stále dochází k nízkému počtu dokončených, zmařených a neúspěšných pravicových teroristických útoků. Celkový počet tří útoků v roce 2021 byl srovnatelný s útoky hlášenými v roce 2020 (4) a v roce 2019 (2). V roce 2021 členské státy nehlásily žádné dokončené útoky pravice, zatímco dva útoky byly zmařeny ve Švédsku a Rakousku a jeden útok selhal v Belgii.

Levicové a anarchistické teroristické útoky v EU v roce 2021 prudce poklesly. Německo nahlásilo pouze jeden dokončený útok (v roce 2021 nebyly hlášeny žádné zmařené nebo neúspěšné levicové útoky) ve srovnání s 25 útoky v roce 2020 a 26 útoky v roce 2019 oznámené členskými státy. Rozdíl v počtu za poslední tři roky lze přičíst změně klasifikace incidentů v některých členských státech z teroristických útoků na extremistické⁴. V roce 2021 nebyly členskými státy hlášeny žádné dokončené, zmařené nebo neúspěšné útoky etnonacionalistů a separatistů, přičemž jeden takový útok byl potvrzen v roce 2019 a v roce 2020 bylo potvrzeno 14 útoků.

V roce 2021 bylo v členských státech zatčeno 388 osob za trestné činy související s terorismem. Počet zatčených podezřelých se snížil ze 449 zatčených v roce 2020. Většina zatčení v roce 2021 (260) byla provedena po vyšetřování džihádistického terorismu ve Francii, Španělsku a Rakousku (v tomto pořadí bylo zatčeno 96, 39 a 23 osob). Zatčení za džihádistický terorismus zůstávají v souladu s čísly hlášenými v roce 2020. Počet zatčených za pravicové trestné činy se v roce 2021 zvýšil, zatímco zatčení za levicový a anarchistický terorismus již druhý rok po sobě klesl. Kromě toho bylo v Itálii, Nizozemsku, Chorvatsku a Belgii provedeno pět zatčení za jiné druhy terorismu. Většina zatčených podezřelých byla obviněna z členství v teroristické organizaci (74) a z plánování nebo přípravy útoku (31). Další podezřelí byli obviněni z financování terorismu (14), náboru (12) a podněcování k terorismu (8).

Všechna ukončená řízení související s terorismem projednávána u soudů v Bulharsku, Dánsku, Německu, Řecku, Maďarsku a Lotyšsku v roce 2021 vyústila v odsouzení. Velká většina ukončených řízení v Belgii a Francii také vedla k rozsudku o vině.

Uzavřená soudní řízení pro teroristické trestné činy v členských státech v roce 2021 se týkala různých typů činů. Mezi nejčastější trestné činy před soudem v roce 2021 patřila účast na teroristické skupině, její podpora nebo spolupráce s ní, financování terorismu, (sebe)indoktrinace, poskytování nebo absolvování výcviku pro teroristické účely, teroristické útoky, podněcování ke spáchání teroristické činy a nábor nebo oslavování terorismu.

V některých případech se obvinění týkala vyhrožování, přípravy, pokusu, napomáhání nebo spoluúčasti na spáchání takových trestných činů. Kromě obvinění z teroristických trestných činů byli obžalováni

obvinění také ze střelných zbraní nebo trestných činů souvisejících s výbušninami, hlavních mezinárodních zločinů, padělání dokumentů, krádeží, porušení finanční legislativy atd. V některých případech se obvinění týkala vyhrožování, přípravy, pokusu, napomáhání a navádění nebo spoluúčast na spáchání takových trestných činů. Kromě teroristických trestných činů byli obžalováni rovněž obvinění ze střelných zbraní nebo trestných činů souvisejících s výbušninami, hlavních mezinárodních trestných činů, padělání dokumentů, krádeží, porušení finanční legislativy atd. V roce 2021 proběhlo několik řízení souvisejících s nedávnými útoky nebo přípravou útoků v členských státech.

Řízení ukončená v roce 2021 se týkala také financování terorismu a/nebo poskytování logistické a jiné podpory teroristickým organizacím nebo jejich členům. Tato řízení se týkala různých druhů terorismu. V některých případech údajného financování terorismu byly použity společnosti poskytující finanční služby a poskytovatelé převodů peněz a také hawala. Prošetřovaly se i vazby na jiné druhy trestné činnosti, jako je praní špinavých peněz.

Obžaloba za terorismus i hlavní mezinárodní trestné činy byla rovněž vznesena v uzavřených soudních řízeních v roce 2021. Několik případů uzavřených v roce 2021 se mimo jiné týkalo trestných činů spáchaných proti jezidské komunitě.

Šíření teroristické propagandy a jiného teroristického obsahu, glorifikování terorismu a veřejné podněcování k páčání teroristických činů se řešilo v případech uzavřených v různých členských státech. Podobně jako u činností souvisejících s nábořem, (sebe)indoktrinací, absolvováním a poskytováním výcviku pro teroristické účely byly tyto trestné činy často páčány online.

Průřezové problémy

Dopad pandemie COVID-19 na terorismus a extremismus v EU.

Během pandemie COVID-19 kombinace zvýšené přítomnosti na internetu a sociální izolace prohloubila náchylnost jednotlivců k radikalizaci. Pro ty, kdo obhajují extremistické ideologie, se krize ukázala jako příležitost k prosazení jejich příběhu.

Pravicoví i levicoví extrémisté se během pandemie chopili nových témat propagandy, včetně konspiračních teorií o původu pandemie COVID-19, dezinformací o zavádění očkovaní a obvinění z hromadného sledování ze strany úřadů. Webové stránky, blogy, sociální média a různé šifrované aplikace pro zasílání zpráv hrály během krize hlavní roli v šíření propagandistického materiálu.

Omezení související s COVID-19 omezila fyzické aktivity, jako je vytváření sítí, školení, nábor a nákup zbraní. Narušeny byly také tradiční aktivity financování terorismu a fyzické toky oběžných peněz. Online finanční služby a virtuální aktiva se staly prominentnějšími ve financování terorismu, zejména na džihádistické teroristické a pravicově extremistické scéně.

Útoky a incidenty (příprava) však pokračovaly i přes omezení COVID-19 a v některých případech byly tímto omezením motivovány. Zatímco některé členské státy hlásily během pandemie pokles aktivity na levicově a anarchisticky extremistické scéně, jiné byly svědky zesílené aktivity během demonstrací proti COVID-19, kdy levicoví a anarchističtí extrémisté napadli demonstranty nebo způsobili škody na majetku.

V některých členských státech se objevily extremistické názory a chování spojené s opatřeními proti COVID-19 a protivládními náladami, které však nesouvisí se zavedenými teroristickými a násilně extremistickými ideologiemi. Většinou byly zaznamenány ve vztahu ke skupinám vytvořeným volně online a zhmotnily se ve výhrůžkách politiků, vládních představitelů a zdravotnických úřadů. Také vyhrožovali, že ublíží policii na protestech a poničí místa očkování a testování COVID-19.

Chorvatsko prostřednictvím online kanálů a sociálních sítí oznámilo zatčení dvou podezřelých, kteří se dopustili trestného činu veřejného podněcování k terorismu. Tím povzbudili ostatní, aby útočili na jednotlivce během protestů COVID-19 a na členy vlády a parlamentu. Také povzbuzovali ostatní k obsazení veřejných zařízení a infrastruktury pomocí násilí. V Itálii a Nizozemsku byli zatčeni podezřelí z bombových a žhářských útoků na očkovací centra.

Zbraně a výbušniny

Z celkového počtu 15 dokončených, zmařených a neúspěšných teroristických útoků nahlášených členskými státy v roce 2021 patřily mezi zbraně s čepelí, vozidla (při útocích narážením) a IID. Čtyři dokončené teroristické útoky byly spáchány pobodáním, vražením vozidlem do davu a zapálením za použití hořlavých kapalin. Podobně podezřelí z neúspěšných a zmařených útoků plánovali použít nože, IED a vozidlo. IED a IID byly používány ve všech typech terorismu, zatímco zbraně s čepelí, jako jsou nože, byly používány hlavně v džihádistickém nebo pravicovém kontextu. Během vyšetřování v členských státech, zejména těch, která se týkají pravicových extremistů a teroristů, byly nalezeny 3D tištěné zbraně, stejně jako konvenční a podomácku vyrobené zbraně a materiály.

Důkazy z pravicových a džihádistických zmařených útoků potvrdily záměr a schopnosti teroristů provádět útoky s použitím výbušnin a IED. V únoru 2021 zadržely donucovací orgány v Dánsku a Německu 14 osob podezřelých z plánování džihádistického bombového útoku v Evropě a zabavily chemické látky, deset kilogramů černého prachu a zápalnice. Aby podezřelí uskutečnili svůj plán, nakoupili několik kilogramů prekurzorů výbušnin, součástí bomb, střelných zbraní a střeliva. Ze 14 podezřelých bylo pět obviněno z teroristických trestných činů v Dánsku, zatímco ostatní byli propuštěni bez obvinění. Během vyšetřování spojeného se zmařeným pravicovým útokem v listopadu 2021 švédská policie zatkla muže za to, že plánoval postavit IED pomocí kradeného hnojiva.

Podomácku vyrobené výbušniny (HME) zůstávají preferovanou zbraní džihádistických teroristů. Zatímco používání TATP nadále klesalo, v roce 2021 šifrované komunikační platformy většinou podněcovaly a navrhovaly použití HME, snadno dostupné pyrotechniky a základních typů IED „trubkových bomb“.

Levicové, pravicové a etnonacionalistické a separatistické násilné extremistické skupiny také využívaly IID a urychlovače palby ke spáchání žhářských útoků. Většina IID použitých a získaných v roce 2021 byla naplněna hořlavými kapalinami a vybavena jednoduchými aktivačními systémy s časovým zpožděním. Některé aktivační systémy byly sofistikovanější, s programovatelnými moduly relé s časovým zpožděním. Tato zařízení jsou k dispozici jako levné, samostatně vyrobené elektronické sady nebo předem sestavené desky a nevyžadují rozsáhlé financování nebo specializované odborné znalosti pro nastavení.

V roce 2021 patřily mezi cíle útoků využívajících IID sídla politických stran, policejní vozidla, finanční instituce, železniční infrastruktura a telekomunikační věže, stejně jako očkovací a zdravotní střediska. Žhářství bylo preferovanou metodou útoku, prováděného jednoduchými IID hozenými na cíle a zapalováním vozidel. Byly však zaznamenány i bombové útoky spáchané pomocí časově zpožděných IED vyrobených z výbušných materiálů pocházejících z pyrotechniky.

Členské státy nehlásily teroristické útoky s použitím chemických, biologických, radiologických nebo jaderných materiálů. V online propagandě bylo v roce 2021 zaznamenáno pouze několik zmínek o CBRN a z velké části se týkaly šíření plakátů z předchozích let na online fórech a webových stránkách, které měly nepřímý CBRN obsah, jako jsou obrázky teroristů s plynovými maskami. Přestože pandemie COVID-19 postavila bioterorismus do centra pozornosti, ve druhém roce pandemie online propaganda a diskuse na uzavřených online fórech o možnosti zbrojení viru poklesly.

Financování terorismu

V roce 2021 se z 388 zatčení za trestné činy související s terorismem nahlášených členskými státy 14 zatčení týkalo financování terorismu. Všechny případy se týkaly financování podpůrných aktivit teroristických organizací jednotlivci, spíše než přímého financování konkrétního teroristického útoku nebo spiknutí.

Legální zdroje financování

V celé EU zůstává individuální dárcovství jedním z hlavních prostředků financování teroristických a násilně extremistických organizací napříč celým ideologickým spektrem. V lednu 2021 byly například v Německu zatčeny tři osoby obviněné z financování terorismu. Podezřelí byli součástí mezinárodní sítě propagující činnost Hay'at Tahrir al-Sham (HTS) získáváním darů v EU a jejich zasláním do Sýrie. U ostatních typů terorismu se peníze shromažďují na sbírkách mezi členy a sympatizanty nebo prostřednictvím bankovních převodů.

V roce 2021 Německo odsoudilo člena Partiya Karkerên Kurdistanê (PKK, „Strana kurdských pracujících“) odpovědného za celkovou činnost skupiny v jednom německém regionu. Podezřelý se významně podílel na finančních operacích pro PKK, včetně každoroční fundraisingové kampaně.

Existují případy, kdy teroristické skupiny využívají neziskové organizace ke shromažďování darů pod rouškou charitativních sbírek. Ve Španělsku byli pomocí těchto prostředků zatčeni tři podezřelí z financování terorismu. Peníze získala náboženská organizace pod záminkou humanitární pomoci syrským sirotkům, ale byly přeměřovány na financování bojovníků al-Káidy v Sýrii pomocí neziskové organizace. Některé nadace otevřeně shromažďují finanční prostředky pro FTF a jejich rodiny v konfliktních zónách a zajateckých táborech v Sýrii. Rodina a přátelé navíc finančně přispívají džihádistům mimo EU.

Zvýšená dostupnost crowdfundingových webů, které poskytují možnosti oslovit velké množství dárců a rychle získat značné částky peněz, činí tento jinak legitimní způsob získávání peněz atraktivní pro teroristické a extremistické organizace. Španělsko uvedlo, že většina finančních prostředků směřovaných ze země džihádistickým skupinám byla získána prostřednictvím online crowdfundingových kampaní. Separatistická hnutí ve Španělsku navíc také spoléhají na crowdfunding,

aby zaplatila propagandistické aktivity a čím dál více získávala peníze potřebné na pokrytí právních výdajů zatčených a stíhaných členů. Některé pravicové skupiny, o nichž je známo, že získávají finanční prostředky prostřednictvím fyzických akcí, také přešly na online způsoby financování, včetně crowdfundingu. Pravicoví extremisté získávají peníze prostřednictvím kampaní zveřejněných na platformy jako YouTube, Patreon a GoFundMe, zatímco pro převody se používají online platební systémy jako PayPal nebo Amazon Pay.

Teroristické a extremistické organizace se aktivně financují prostřednictvím komerčních aktivit. Přestože pořádání koncertů bylo v EU kvůli COVID-19 ztíženo, některé pravicové, levicové a etnonacionalistické a separatistické extremistické skupiny stále dokázaly získávat prostředky tradičním způsobem. Skupiny vydělávají na vstupenkách, zboží a dárcovských kampaních, ale obecně zůstávají vybrané prostředky skromné. Levicoví extremisté tradičně prodávají knihy a specializované časopisy za účelem shromažďování finančních prostředků, čímž zároveň propagují extremistické ideologie skupin mezi širší veřejností.

Mezi další způsoby generování příjmů patří online prodej zboží na platformách elektronického obchodu (trička kapel, CD a nacistické vybavení z druhé světové války v pravicovém kontextu), členské poplatky a publikace a vstupenky na akce pořádané přidruženými nevládními organizacemi. pro etnonacionalistické a separatistické skupiny.

Nelegální zdroje financování

Jednotliví členové pravicových a džihádistických extremistických a teroristických skupin jsou spojováni s trestnou činností, od distribuce a prodeje drog až po loupeže, krádeže a vydírání. Disidentské republikánské (DR) skupiny v Irsku využívají vydírání, často ve formě daní, pro finanční zisk i pro zvýšení svého vlivu a přítomnosti v komunitách. Vydírání bylo vyšetřováno také v případech pravicových extremistů spolu s obchodováním s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.

Teroristé a extremističtí aktéři se zapojují do různých podvodů, aby získali finanční prostředky, včetně daňových podvodů a daňových úniků, podvodů na sociálních dávkách a pojišťovacích a úvěrových podvodů.

Modi operandi

Tradiční bankovní systém zůstává jednou z prvních možností pro převod peněz do zahraničí. Teroristické organizace využívají k převodům na účty v EU i mimo ni národní a nadnárodní banky. Aby nedošlo k označení, převáděné částky zůstávají nízké, většinou pod 1 000 EUR. Smurfing¹⁷ zůstává praktikou, která je velmi využívána. Terorističtí a extremističtí aktéři, kteří získávají finanční prostředky prostřednictvím darů a akcí, jsou více nakloněni využívání formálního bankovního systému k vybírání a převodu peněz, protože tyto aktivity jsou považovány za legální. Platformy jako Wise a PayPal také patří mezi způsoby, kterými teroristické a extremistické skupiny převádějí finanční prostředky.

Džihádističtí aktéři běžně využívají služby převodu peněz, jako jsou MoneyGram a Western Union, nebo neformální systémy převodu hodnoty (IVTS), jako je hawala. IVTS spoléhají na síť spolupracovníků mimo formální bankovní infrastrukturu. Peněžní mezci jsou klíčovými postavami v takových sítích, protože fungují jako zprostředkovatelé a výběřčí hotovosti jménem koncového

příjemce. Bylo také zaznamenáno, že zprostředkovatelé vybírají hotovost ze služeb převodu peněz na místech mimo EU a blízko konfliktních zón, kam jsou pak peníze doručeny.

Podniky náročné na hotovost mohou být použity k usnadnění operací financování a praní špinavých peněz ze strany členů nebo sympatizantů extremistických skupin. Podobně i legální obchodní struktury – od malých obchodníků po velké struktury mezinárodních společností – slouží ke skrytí výběru a převodu peněz. Fintech společnosti jsou stále častěji vyšetřovány orgány EU v případech financování terorismu.

Souvislost mezi terorismem a závažným a organizovaným zločinem. Vazby mezi terorismem a extremismem a závažnou a organizovanou trestnou činností se vyznačují společným využíváním kriminálních služeb, společným fondem pro nábor, jakož i překrýváním pozadí extremismu a podezřelých z terorismu v trestné činnosti nebo naopak historie zločinců s extremismem nebo terorismem. Teroristé a násilní extremisté jsou rovněž zapojeni do aktivit závažného a organizovaného zločinu s cílem zvýšit zisky a financovat teroristické operace.

Byli odhaleni podezřelí z terorismu, kteří cestovali do EU a přes ni s využitím služeb zločineckých sítí převaděčů migrantů. Relevantní trasy zahrnovaly cestu přes východní Středomoří, vstup do Řecka z Turecka a další cesty přes západní Balkán do EU. Podezřelí z terorismu nebo násilného extremismu, včetně vracejících se FTF, také využívají podvodné dokumenty získané od kriminálních služeb k cestě do EU nebo přes ni.

Převaděči a zločinecké sítě pašující střelné zbraně a výbušniny se rovněž starají o teroristické/násilně extremistické aktéry. Podezřelí napojení na pravicovou scénu a příležitostně k džihádismu se snažili získat nebo koupit zbraně a výbušniny od zločineckých sítí, zatímco někteří se sami zabývali obchodováním se střelnými zbraněmi. Během vyšetřování našly orgány činné v trestním řízení zařízení pro 3D tisk používaný k výrobě zbraní a také materiál a pokyny pro pravicovou propagandu.

Dovednosti a zkušenosti v oblasti trestné činnosti, spojení v kriminálním světě nebo přístup k nezákonnému zboží a službám, jako jsou zbraně a podvodné dokumenty, činí ze zločinců atraktivní potenciální rekruty pro teroristické a násilně extremistické organizace.

Věznicové navíc zůstávají úrodnou půdou pro radikalizaci, kterou často usnadňují vazby vytvořené mezi vězni. Řada podezřelých osob spojených s terorismem a násilným extremismem v EU má kriminální minulost nebo udržuje kontakty v kriminálním prostředí. Převaděči migrantů působící v EU byli v několika případech podezřelí z vyšetřování terorismu nebo měli spojení s teroristy a násilnými extremisty. Podobně bylo zjištěno, že členové sítí obchodujících s drogami v EU jsou spojeni s pravicovým extremismem nebo džihádismem. Kromě toho se někteří členové mimozákonných motocyklových gangů hlásí k pravicové ideologii; ojedinelé byli příslušníci těchto gangů zjištěni, že spolupracují na závažné a organizované trestné činnosti s pravicovými extremisty.

Zisky představují základní prvek spojení mezi závažnou a organizovanou trestnou činností a terorismem. Některé teroristické skupiny sídlící mimo EU se na území EU zapojily do ziskové trestné činnosti, jako je praní špinavých peněz nebo obchodování s drogami.

I když to nemusí mít přímý dopad na EU, mimo EU teroristické organizace neustále bojují, aby získaly kontrolu nad infrastrukturou nebo kriminálními aktivitami, které mohou nakonec financovat teroristické operace nebo rozšířit jejich celkové zisky a schopnosti.

Ekologická kriminalita je lukrativní byznys. Velká část volně žijících živočichů, s nimiž se do EU obchodují zločineckými organizacemi, pochází z území na jiných kontinentech, která jsou pod kontrolou teroristických skupin. Nerostné zdroje navíc využívají také teroristické organizace a jejich místní pobočky. Jedním takovým příkladem je severní provincie Cabo Delgado v Mosambiku, kde mají teroristické skupiny oporu na vývozních trasách pro dřevo, zlato, plyn a drahé nerosty a kovy.

Obchodování s kulturními statky odcizenými z konfliktních oblastí je spojováno se zločineckými skupinami v EU a může být dalším nástrojem v rukou teroristických skupin působících v těchto regionech, aby rozšířily svůj vliv a stavěly na svých schopnostech.

Klíčová zjištění k hlavním formám terorismu

Džihadistický terorismus

Džihadismus je definován jako násilný podproud salafismu, obrozeneckého sunnitského muslimského hnutí, které odmítá demokracii a volené parlamenty a tvrdí, že lidská legislativa je v rozporu s Božím statutem jediného zákonodárce. Džihadisté mají za cíl vytvořit islámský stát řízený výhradně islámským právem (šaría), jak jej interpretují. Hlavními představiteli džihadistických skupin jsou síť alKáida a samozvaná teroristická skupina Islámský stát (IS). Na rozdíl od jiných salafistických proudů, které jsou většinou tiché, džihadisté legitimizují použití násilí odkazem na klasické islámské doktríny o džihádu, což je termín, který doslova znamená „usilování“ nebo „namáhání“, ale který džihadisté považují za nábožensky schválené válčení. Všichni odpůrci džihadistických výkladů islámského práva jsou vnímáni jako „nepřátelé islámu“, a proto jsou považováni za legitimní cíle. Někteří džihadisté zahrnují šíity, súfisty a další muslimy do jejich spektra vnímaných nepřátel.

V roce 2021 byly v EU hlášeny tři dokončené džihadistické teroristické útoky ve Francii, Španělsku a Německu. Osm džihadistických útoků bylo zmařeno v šesti členských státech, přičemž nebyly hlášeny žádné neúspěšné útoky. V roce 2021 bylo zatčeno 260 podezřelých. Nejčastějšími obviněními bylo členství v teroristické organizaci, často kombinované se šířením propagandy nebo plánováním a přípravou útoku.

Všechny dokončené džihadistické teroristické útoky byly provedeny jednotlivci jednajícími samostatně. Kromě toho členské státy provedly značný počet vyšetřování osob podezřelých z plánování džihadistických teroristických útoků. Řada skupin podezřelých zapojených do plánování a přípravy útoků byla v roce 2021 rozebrána.

Pachatelé tří džihadistických útoků provedených v roce 2021 použili jednoduché prostředky, včetně čepelových zbraní a vozidla. Některé zmařené útoky však zahrnovaly modí operandi vyžadující delší a složitější plánování, jako je výroba IED.

Decentralizované technologie a nově vyvinuté online prostory zůstaly pro příznivce IS atraktivní. Narativy propagandy IS a al-Káidy nezaznamenaly žádné výrazné posuny. Oba však využili převzetí moci Talibanem v Afghánistánu k propagaci svých vlastních příběhů. Obě organizace byly i nadále

dychtivé provádět útoky na Západě, přestože se jejich pobočky zaměřovaly na místní problémy. Několik násilných incidentů neoznačených jako teroristické, ale využívající teroristické mody operandi, ke kterým došlo v roce 2021, využili propagandisté IS a al-Káidy k propagaci narativů těchto skupin.

Pravicový terorismus

Pravicový terorismus označuje používání teroristického násilí pravicovými extremisty. Násilní pravicově extremističtí jednotlivci a skupiny využívají, podněcují, vyhrožují, legitimizují nebo podporují násilí a nenávisť k prosazování svých politických nebo ideologických cílů. Usilují o změnu celého politického, sociálního a ekonomického systému podle autoritářského modelu, a přitom odmítají demokratický řád a hodnoty i základní práva. Násilné pravicově extremistické ideologie se soustředí na vylučovací nacionalismus, rasismus, xenofobii a/nebo související netoleranci. Příkladem je neonacismus a neofašismus. Násilné pravicově extremistické ideologie se navíc živí různými nenávisťnými subkulturami, které běžně bojují proti diverzitě ve společnosti a rovným právům menšin. Například misogynie a nepřátelství vůči lesbickým, gayům, bisexuálům, transgender a queer (LGBTQ+) komunitám a přistěhovalectví jsou běžnými postoji mezi pravicovými extremisty. Základním konceptem pravicového extremismu je supremacismus neboli myšlenka, že určitá skupina lidí sdílející společný prvek (národ, rasa, kultura atd.) je nadřazena všem ostatním národům. Vzhledem k tomu, že se daná skupina vidí ve svrchovaném postavení, považuje za své přirozené právo ovládnout zbytek populace.

V roce 2021 nebyly v EU dokončeny žádné pravicové teroristické útoky. Dva útoky byly zmařeny, jeden ve Švédsku a jeden v Rakousku. V Belgii byl hlášen jeden neúspěšný pravicový teroristický útok. V roce 2021 bylo v devíti členských státech zatčeno 64 osob na základě obvinění z trestných činů pravicového terorismu.

Věk podezřelých zapojených do vyšetřování vymáhání práva a těch, kteří se účastní pravicových online komunit, se nadále snižoval, což může být ovlivněno více časem obecně stráveným online během pandemie COVID-19. Herní platformy a herní komunikační služby oblíbené mezi mladými lidmi a dětmi jsou využívány k šíření pravicově teroristické a extremistické propagandy.

Zatímco historicky se pravicová scéna soustředila především na hierarchicky organizované neonacistické spektrum, na internetu se objevily volné mezinárodní sítě složené převážně z velmi mladých mužů s potenciálem pro útoky osamělých aktérů.

Otázky duševního zdraví jsou stále více předmětem zájmu orgánů činných v trestním řízení, protože mohou způsobit, že jednotlivci budou náchylnější k pravicově extremistickým myšlenkám. To bylo vynuceno pandemickými opatřeními COVID-19, jako je uzavření škol a dlouhodobá sociální izolace.

Nejvýraznější ideologie v roce 2021 byly SIEGE a Accelerationism, oba s významným potenciálem podněcování k násilí, které přitahovaly zejména mladé lidi radikalizované online. Mezinárodní online spojení a sítě, zejména ty s kontakty v USA, hrají významnou roli v šíření propagandy v EU.

Levicový a anarchistický terorismus

Levicové teroristické skupiny se snaží vyvolat násilnou revoluci proti politickému, sociálnímu a ekonomickému systému státu, aby zavedly socialismus, a nakonec nastolily komunistickou a beztřídní společnost. Jejich ideologie je často marxisticko-leninská. Příklady levicových teroristických skupin jsou italská Brigade Rosse (BR, 'Red Brigades') a Řecká revoluční organizace 17. listopadu. Anarchistický terorismus je termín používaný k popisu násilných činů spáchaných skupinami a v menší míře jednotlivci, propagující absenci autority jako společenského modelu. Anarchisté sledují revoluční, antikapitalistickou a antiautoritářskou agendu. Příklady anarchistických teroristických skupin jsou italská Federazione Anarchica Informale/Fronte Rivoluzionario Internazionale (FAI/FRI, „Neformální anarchistická federace/Mezinárodní revoluční fronta“) a řecká Synomosia Pynon tis Fotias („Spiknutí ohnivých buněk“).

V roce 2021 byl v EU dokončen jeden levicový teroristický útok, který byl proveden v Německu. Rostou ale obavy ze zvýšeného sklonu k násilí na levicově a anarchisticky extremistické scéně. Počet zatčení souvisejících s levicovým a anarchistickým terorem v roce 2021(19) se oproti roku 2020 (52) snížil. Tři země, které měly v roce 2020 nejvyšší počet zatčených (Itálie, Řecko a Francie), zaznamenaly v roce 2021 výrazný pokles zatčení.

Neustále přibývá doxxingových incidentů, kdy se na internetu zveřejňují soukromé adresy a další osobní či citlivá data politických odpůrců nebo státních úředníků, což představuje značnou hrozbu pro oběti a jejich rodiny. Levicové a anarchistické násilné extremistické aktivity se převážně soustředily na 5G antény, rozvodné sítě a bytovou situaci ve velkých městských oblastech.

Levicoví a anarchističtí násilní extremisté nadále ohrožovali veřejný pořádek v EU. Činili tak tím, že se během demonstrací zapojili do konfrontačního násilí se svými politickými oponenty nebo policií. Kromě toho způsobily značné materiální škody na veřejném a soukromém majetku, které se odhadují na miliony eur.

Etno-nacionalistický a separatistický terorismus.

Etnonacionalistické a separatistické teroristické skupiny jsou motivovány nacionalismem, etnickým původem a/nebo náboženstvím. Separatistické skupiny se snaží vydobýt si stát z větší země nebo anektovat území z jedné země do druhé. Levicové nebo pravicové ideologické prvky nejsou v těchto typech skupin neobvyklé.

V roce 2021 v EU nebyl proveden žádný dokončený, neúspěšný nebo zfalšovaný útok etnonacionalistických a separatistických teroristů. 26 osob bylo zatčeno ve čtyřech zemích EU (12 ve Francii, 7 v Irské republice, 5 v Německu a 2 ve Španělsku), za zapojení do etnonacionalistických a separatistických aktivit. Zatčení ve Španělsku se týkalo dvou členů Euskadi ta Askatasuna (ETA, „Baskická vlast a svoboda“) zatčených kvůli podezření ze spáchaní sabotáže proti úřadu banky v roce 2020 u příležitosti hladovky vězně ETA. Ze sedmi podezřelých zatčených v Irské republice byli čtyři spojeni s irskou republikánskou armádou Continuity (u ostatních tří podezřelých byla obecně zmíněna IRA). Všichni podezřelí zatčení v Německu byli členy PKK. Nebyly hlášeny žádné další údaje o podezřelých zatčených ve Francii.

Většina zatčených podezřelých byli muži (zatčena byla pouze jedna žena) ve věku 20 až 62 let a většinou se jednalo o občany zemí, kde byli zatčeni, s výjimkou pěti tureckých státních příslušníků zatčených v Německu. Hlavním trestným činem, který vedl k zatčení, bylo členství v teroristické skupině (6), držení napomáhajících předmětů (3) a další napomáhající činnost (3).

Odsouzení a zproštění viny za separatistické trestné činy související s terorismem byly v členských státech druhým nejvyšším počtem (celkem 40), po odsouzeních a zproštění viny za trestné činy související s džihádistickým terorismem. Případy údajných separatistických trestných činů souvisejících s terorismem uzavřely soudy v Rakousku, Belgii, Francii, Německu, Maďarsku a Španělsku a týkaly se ETA a Partiya Karkerên Kurdistanê (PKK).

Potenciální vývoj terorismu a násilného extremismu v Evropské Unii

(Geo-)politická nestabilita

Násilné extremistické skupiny a jednotlivci mohou využívat politické posuny v členských státech k podpoře teroristických a extremistických narativů a mohly by podnítit stoupence k používání násilných prostředků k prosazování svých politických cílů.

Politická nestabilita mimo EU by mohla zhoršit teroristickou hrozbu zevnitř EU, což by se projevilo nárůstem aktivity teroristických skupin, nárůstem online propagandy a posílením náborového úsilí, které se může rozšířit do členských států. To platí zejména pro džihádistický terorismus. Potenciální vývoj v klíčových regionech, kde působí džihádistické teroristické skupiny, představuje zdroje obav do budoucna.

Zahraniční bojovníci vracející se z oblastí konfliktu se mohou zapojit do násilí, šířit teroristickou propagandu a verbovat stoupence v členských státech a mohou se pokoušet organizovat útoky v EU. Dezinformační kampaně spojené s ruskou útočnou válkou proti Ukrajině mohou mobilizovat konzumenty ruské propagandy, zatímco online (sociální) média mohou využívat různé skupiny a jednotlivci k diskusi o zapojení se do boje a financování násilných aktivit.

Nejistá socioekonomická situace v EU

Přestože sociální, politické a ekonomické nerovnosti nejsou ani nutné, ani dostatečné k tomu, aby podněcovaly proces radikalizace mezi jednotlivci, násilné extremistické skupiny mohou využívat (vnímané) nerovnosti k propagaci rozdělovajících zpráv a prohlubovat polarizaci a další násilný extremismus ve společnostech.

Inflace v eurozóně a zejména rostoucí životní náklady v kombinaci s novými výzvami pro ekonomiku EU, které představuje ruská útočná válka proti Ukrajině, mohou být použity jako páka v propagandě teroristických a násilně extremistických skupin k propagaci jejich narativů a podkopávání společenských sdílených hodnot.

Digitální společnost a pokročilé technologie.

Online prostředí využívají násilní extrémisté a teroristé všech ideologií ke spojení, sdílení pokynů, vydávání propagandy a náboru nových stoupenců. To se pravděpodobně stane častějším jevem, protože se objevují nové platformy a více uživatelů je přitahováno a vystaveno extremistickým narativům.

Šifrované komunikační platformy se budou dále diverzifikovat. Možnosti, které poskytuje online prostředí, mohou ovlivnit i typy aktivit na extremistické a teroristické scéně. Teroristické a násilně extremistické skupiny se mohou uchýlit k novým násilným taktikám a technikám zastrašování, včetně virtuálních mobilizačních kampaní, ransomwarových útoků nebo nových forem online sabotáže.

Nové typy zbraní mohou být použity v komplementaritě s tradičnějšími nástroji dosud pozorovanými při teroristických a násilných extremistických útocích. Popularita 3D tištěných zbraní může růst mezi přívrženci různých ideologií. Pandemie COVID-19 možná znovu zaměřila pozornost na biologické zbraně, jako jsou viry.

Zvýšené využití autonomních vozidel může zvýšit zranitelnosti zabezpečení, například protože mohou cílit na místa pro útoky na základě vzdálených příkazů. Navzdory svému potenciálu v boji proti terorismu mohou rozšířenou realitu využívat také teroristé a násilní extremisté k usnadnění vzdělávacích aktivit na dálku.

Proti technologickému a vědeckému pokroku se často staví především levicové a anarchistické extremistické kruhy. Další vývoj, včetně zavedení technologie 5G, využití genové technologie pro výrobu potravin nebo výzkum a vývoj v oblasti umělé inteligence, bude pravděpodobně ještě častěji zahrnován a odporován v propagandě těchto skupin.

Trvalý dopad COVID-19

Střednědobé až dlouhodobé dopady pandemie COVID-19 je obtížné posoudit kvůli velkému množství faktorů a přetrvávající nejistotě ohledně jejich vývoje. Kmeny spojené s omezeními souvisejícími s pandemií mohou působit jako stresor a vytvářet tlak na nápravná opatření

a jednou z možných reakcí může být rozvoj extrémních názorů a potenciální zapojení do násilných akcí extremistické povahy. Podobně mohou extremisté využívat společenských dopadů pandemie COVID-19 k dalšímu podněcování deziluze vůči společnosti. To může být zvláště využito pravicovými extremisty, kteří usilují o společenský kolaps, nebo levicovými extremisty, kteří nesouhlasí s vládní politikou.

Klimatické změny

Environmentální vývoj může mít vliv na, i když malou, frakci ekofašistů v rámci pravicově extremistického spektra. Klimatické změny mohou prohloubit dystopické názory, které někteří pravicoví extremisté zdůrazňují, jako je kolaps současných společenských systémů, sociálně-darwinistické představy o přežití nejschopnějších a zachování lidstva.

Evropské centrum pro boj proti terorismu (ECTC)

Na podporu boje členských států proti terorismu bylo počátkem roku 2016 při Europolu zřízeno Evropské centrum pro boj proti terorismu (ECTC), které zajišťuje soudržnou a komplexní reakci na neustále se měnící teroristickou hrozbu v EU. Za účelem posílení schopností orgánů EU pro boj proti terorismu (CT) ECTC staví na již existujících nástrojích v Europolu a také vyvíjí nové, aby reagovalo na vznikající potřeby svých zúčastněných stran. Zavedené sítě pro boj proti terorismu ECTC rovněž usnadňují výměnu znalostí a osvědčených postupů a pomáhají příslušným orgánům v boji proti

terorismu. Hlavním úkolem ECTC je poskytovat účinnou podporu orgánům pro boj proti terorismu v členských státech. Za tímto účelem ECTC vyvinulo čtyřpilířový přístup:

- Usnadnění výměny informací mezi ECTC a příslušnými orgány členských států a třetích stran prostřednictvím zabezpečené platformy pro sdílení zpravodajských informací;
- Usnadnění přeshraniční spolupráce a poskytování koordinace, interních odborných znalostí a také operativní a analytické podpory vyšetřování v členských státech;
- Řešení šíření teroristické a násilně extremistické propagandy a využívání sociálních médií pro účely radikalizace;
- Schopnost centrální strategické podpory identifikovat celoevropské důsledky pro boj proti terorismu a podporovat kontakt s relevantními (mezinárodními) partnery.

Shrnutí klíčových poznatků

- V roce 2021 bylo v EU zaznamenáno 15 dokončených, zmařených a neúspěšných teroristických útoků. Čtyři dokončené útoky zahrnovaly tři džihádistické teroristické útoky a jeden levicový teroristický útok.
- Donucovací orgány EU zatkly v roce 2021 388 podezřelých z trestných činů souvisejících s terorismem. Z toho více než dvě třetiny (260) byly provedeny po vyšetřování trestných činů džihádistického terorismu v Rakousku, Francii a Španělsku.
- Soudní řízení ukončené v roce 2021 vyústilo v 423 odsouzení za teroristické trestné činy.
- Osamělí aktéři zůstávají hlavními pachateli teroristických a násilných extremistických útoků v Evropě. V roce 2021 však byly přerušeny útoky několika aktérů. Jednotlivci, kteří útočí sami, jsou spojováni především s džihádistickým terorismem a pravicovým terorismem a násilným extremismem.
- V roce 2021 byly při dokončených teroristických útocích použity zbraně, které lze relativně snadno získat a nevyžadují rozsáhlé dovednosti pro sestavení nebo použití. Zbraně použité při útocích v EU v roce 2021 zahrnovaly zbraně s čepelí, vozidla (při útocích narážením) a improvizovaná zápalná zařízení.
- Teroristická propaganda šířená online v roce 2021 nadále odrážela témata související s COVID-19. Zvýšené množství času stráveného online kvůli omezením COVID-19, mimo jiné, představuje rizikový faktor potenciální cesty zranitelných jedinců k extremismu.
- V některých členských státech i v zemích mimo EU se objevil násilný anti-COVID-19 a protivládní extremismus, který nesouvisí s tradičními násilnými extremistickými a teroristickými aktivitami. Tyto formy násilného extremismu se zhmotnily v otevřených výhrůžkách, nenávistných zprávách šířených online a v některých případech i v použití násilí.
- Geopolitický vývoj v klíčových regionech mimo EU ovlivňuje teroristické příběhy a propagandu šířenou v členských státech. Zdá se, že současná teroristická hrozba pro členské státy nebyla přímo ovlivněna převzetím moci Talibanem v Afghánistánu. Zvýšila však celosvětovou pozornost nábožensky motivovaným povstáním, a tím poskytla džihádistům spojeným s Al-Káidou i samozvanou teroristickou skupinou Islámský stát (IS) příležitost propagovat své vlastní příběhy.